

DE BAZUIN

ZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Joël II 1a, Blaast de Bazuin!

Vrijdag 13 November 1885.

Wat roept gij tot Mij: Zeg den kinderen Israël dat zij voorttrekken. Ex. 14: 15.

Dit blad wordt wekelijks, des Vrijdags, uitgegeven. Abonnementsprijs, per drie maanden, franko per post, door geheel het Rijk f1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f1.75. Voor Zuid-Afrika f3.—. Abonnements buiten het Rijk moeten per kwartaal vooruit worden betaald. Prijs van afzonderlijke nummers 12½ cent.

UITGEVER:

H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Prijs der advertentiën van 1—10 regels f1.—; elke regel meer 10 cts. Boekhandelaars-advertentiën 3/2 maal. — Advertentiën en bestellingen gelieve men op werkdagen vóór 10 uur te adresseren aan den Drukker Laurens van Hulst te Kampen; Kerk- en Schoolnieuws, benevens in te zenden Stukken en ter recentie bestemde werken aan de Redactie te Kampen.

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

BIBLIOTHEEK.

Ontvangen voor de Bibliotheek van de Theologische School:

Van den ouderling H. Griffioen: „Tako Hajo van den Honert, waarachtige wegen, Utrecht 1742,” 2 dln. 4^e h. l. b.

Van den Uitgever: „Schatkamer des Geestelijken levens,” onder toezicht van J. H. Donner te Leiden. Jakobus Koelman, de Wekker der Leeraren,” eerste serie. No. 7. Leiden. D. Donner, kl. 8°.

Uit Utrecht: „The eighty first Report of the British and Foreign Bible Society 1885 with appendices and a list subscribers and benefactors sold at the Bible House, London, 1885” gr. 8°.

Van den Propont G. van Halsema: „G. B. Winer, Handboek der Theologischen Literatur, Leipzig 1813” 2 b. gr. 8°.

J. Leydekker, „Eere van de Nationale Synode van Dordrecht, in den jaren 1618 en 1619 Amst. 1705, 1ste deel” 4te p. b.

G. Dorn Seiffen, „Griekse spraakkunst, vijfde druk, Amst. 1831,” gr. 8°.

S. VAN VELZEN,
Bibliothecaris

Aan de Gemeenten in de Klasse Sneek wordt bekend gemaakt dat de e. k. Vergadering niet den 18en maar den 25sten November D. V. zal worden gehouden.

S. F. GOSLINGA,

Class. Corresp.

Bolsward, 3 Nov. '85.

DE KLASS. VERGADERING.

waarop Candidaat de Jonge zal geëxamineerd worden, zal D. V. 26 November te Leeuwarden gehouden worden.

Storting der Coll. voor de Theol. School en de Kas voor Wed. Weezen en Emeriti predikanten.

BRAMER, Corr.

Boxum, 10 Nov.

RUINERWOLD en KOEKANGE. Dankdag 4 November had onze Gemeente het groote voorrecht haar vijftigjarig bestaan te mogen herdenken. Tot onze blijdschap waren Ds. W. A. Kok van Hoozeven en Ds. R. H. Vos, van Veendam die vroeger onze Gemeente in het Evangelie dienden, in ons midden.

Des voormiddags hield onze Leeraar Ds. J. Groenewegen, eene gewone dankdags-predikatie. Des middags trad Ds. Kok voor ons op. Naar aanleiding van Ps. 68: 20, 21 wakte deze tachtigjarige dienstknecht des Heeren, die als onze eerste Leeraar in 1842 zijne bediening aanvaardde, de gemeente op om God te loven voor zijne genade naar bewezen. Uit den rijken schat zijner ervaringen deelde hij ons menige belangrijke bijonderheid mede uit de eerste dagen der afcheiding. Zijn toespraak werd afgewisseld door beurtgezang.

Des avonds vergaderde de Gemeente ten derde male in het bedehuis. Onze Leeraar sprak toen over de geschiedenis der Gemeente. Onder veel strijd was de gemeente tot stand gekomen. Smaad, verachting en vervolging was haar deel. Met gebeden was zij gestraft, maar de Heere had haar gebouwd, zodat het kleine getal, hetwelk bij de wording het ambt aller geloovigen had aangevuld, tot 800 zielen was uitgebreid.

Drie leden, die bij de stichting zich hadden afgescheiden, waren tot onze blijdschap ook nu nog onder ons.

Met dankbare erkenning van alles wat onze God heeft geschonken mochten we zeggen: „Dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen”.

Daarna beklom Ds. Vos den kansel. Uit Jesaja 43: 5a sprak hij een hartelijk en bemoedigend woord en wees ons op de beoelien Gods aan Zijn Kerk gedaan, waardoor we gemoedigd konden voortgaan.

Stichtelijke leetuur.

NOG EENE LEVENSBED.

„Leid mij”. Ps. 25: 5a.

Wandelen in des Heeren paden, kunnen wij niet zonder leiding. Ook in die behoefte voorziet de Heere. Hij leidt zijn volk. Onze kinderkerken kennen reeds de woorden: „God zal zelf zijn leidman wezen.” Zij, die door genade, kinderen werden, beseffen het uitnemend voorrecht in die woorden toegezegd.

Dankbaar voor het genot van dezen dag gingen we uit een met de bede dat Gods goedkeuring er op rusten moge.

Namens den Kerkeraad
A. MIDDELVELD, Scriba.

DWINGELO, 10 Nov. '85. Gedachtenis van haar 50jarig bestaan hoopt de Gemeente van Dwingelo den 18 Nov. e. k. te vieren. Onder meer is het een en ander gedenkwaardig en opmerkelijk. Ongeveer een tiental ingeborenen of leden dezer Gemeente werden, van het begin der scheiding tot heden, leeraar in onze C. G. Kerk. Twee hunner zijn ingegaan in de vreugde huns Heeren. Beiden dienden eerst als ouderling, daarna als leeraar deze Gemeente. Ds. F. Kok, slechts eenige jaren, toen hij een andere gemeente in het Evangelie ging dienen. Ds. G. Kersies een tal van 36 jaren, totdat hij eervol emeritaat verkreeg.

Rijke stof is er voor deze gemeente om 's Heeren wonderlijke trouw, almacht en liefde te verheerlijken. Zij mocht in Ds. H. de Cock van Utrum haar eersten dienaar in het Evangelie en stichter aanschouwen. Van een zeer klein zaadje werd ze tot een krachtigen boom, tot een zegen en gezegend met stoffelijke en geestelijke zegeningen.

En niettegenstaande ze door de stichting van de naburige gemeente Diever aan ledental en steun verloor; niettegenstaande ze van haar beste krachten en meestbegaaften leden moest deffen, hoewel der Kerk tot winst; niettegenstaande vele leden naar elders, in ons land en naar Amerika vertrokken, bleef zij, hoewel geen groote, een krachtige gemeente, die met goede hope de toekomst tegengaat.

De oudste der nog levende leeraars, alhier geboren, Ds. W. A. Kok van Hoozeven, zal D. V. den 18en Nov. des 's nam. te 2 ure, de gedachtenisrede houden Aan Ds. J. Hessels van Zwolle is opgedragen, des avonds ten 6 ure, de avond-bijeenkomst met gebed en toespraak te openen. Daarna zullen de overige leeraars, die genoodigd zijn, in de gelgelingen gesteld worden een woord te spreken.

De leeraar der gemeente zal deze feestelijke samenkomst met toespraak en dankzegging besluiten.

Verstrekke waarlijk alles om den lof des Heeren te verkondigen en groofter te maken. Dit is de wensch en bede van Dwingelo's Kerkeraad.

KERKERAAD.

ALBLASSERDAM, 6 Nov. 1885. Heden werd uit een te voren gemaakt drielst, bestaande uit Ds. E. van het Loo, A. Gouchies en J. J. Koopman, onder leiding van Ds. C. J. Eekhardt te Puttershoek, met bijna algemeene stemmen Ds. E. van het Loo te Slidrecht tot Herder en Leeraar onzer Gemeente beroepen. Neigde de Heere zijn hart om in dezen eene Hem welbehagelijke en ons verblijdende keuze te doen.

Namens den Kerkeraad
W. DE HAAN, Scriba.

OUDERKERK a/d Amstel, 8 Nov. '85. Na voorafgaand biduur onder de leiding van onzen geachte Consulent Ds. P. Kaptein van Amstelveen, naar aanleiding van Ps. 123: 2 werd met meerderheid van stemmen tot onzen Herder en Leeraar beroepen, Ds. Engelbregt van Wadingsveen.

Namens den Kerkeraad
M. STEENBERGEN Scriba.

SLIEDRECHT, 9 November 1885. Gisterenmorgen na den godsdienst maakte onze geachte Leeraar Ds. E. v. h. Loo de Gemeente bekend eene roeping ontvagen te hebben van de naburige gemeente te Alblasersdam. Daar hij tijdens zijn driejarig verblijf in ons midden veelmalen heeft bedankt, zoo koesteren wij de stille hoop dat wij spoedig mogen hooren: ik blijf nog bij u.

Dit is dan ook de wensch van Kerkeraad en Gemeente.

Namens den Kerkeraad
B. v. d. WIEL, Diaken-Scriba.

MIDDELSTUM, 4 Nov. '85. Onze geachte leeraar, Ds. J. Nederhoed, heeft tot onze blijdschap voor de roeping van de jeugdige gemeente te Nijmegen bedankt.

E. v. D. SCHANS.

NIJMEGEN, 5 Nov. 1885. Van Ds. J. Nederhoed ontvagen wij het teleurstellend bericht, dat Zew. voor onze roeping bedankte. Spr. 16: 33.

Namens den Kerkeraad
J. A. ELJENRAAM, Scriba.

BLIJ, 9 Nov. '85. Bij vernieuwing werd deze Gemeente verblijd, daar zij gistermorgen uit den mond van haren beminden Leeraar D. Tibben hooren mocht, dat hij met vrijmoedigheid ook voor de roeping van de Gemeente te Emmen had bedankt.

De Heere zegene dit besluit en doe hem bij den voortgang onze Gemeente ten zegen zijn.

Namens den Kerkeraad
E. W. ELZENG, A.

HINDELOOPEN, 9 Nov. '85. De heer F. Zantinge heeft voor onze roeping bedankt en die naar Makkum aangenomen.

Goede te wijgen betaamt ons. Wij wenschen het te doen met de bede: „Heere! zend ons spoedig den man Uws Raads! Uw naam ter eere, tot heil van Uwe gemeente en tot zaligheid van vele zondaren.”

Namens den Kerkeraad
D. VAN DER KOOIJ Wz. Scriba.

HEERDE, 10 Nov. 1885. Zondag 11 Nov. l. l. maakte onze geachte Leeraar H. M. van der Vegt aan de Gemeente bekend, dat hij met volle vrijmoedigheid voor de roeping der Gemeente Leerdam had bedankt.

De Heere geve over dit besluit Zijne Hooge goedkeuring en dat het moge dienen tot uitbreiding van Gods Koninkrijk in ons midden.

Namens den Kerkeraad
W. J. KEIJZER, Scriba.

FERWERD, 8 Nov. 1885. Heden namiddag 1½ uur deed onze waarde Leeraar Ds. K. Kuiper zijn afscheidsrede van onze gemeente naar aanleiding van Hand 20: 32. Bijna zeven jaren was hij in ons midden niet ongezegd werkzaam. De Koning der Kerk stelde hem ook in zijn nieuwen werkring ten rijken zegen, en schenke ons spoedig een anderen Leeraar.

Door de Gemeente en vele belangstellenden werd hem ten slotte toegezongen Ps. 134: 3. Namens den Kerkeraad
S. A. HEIDANIS.

ZALK, 8 November 1885. Heden morgen werd onze beroepen leeraar Ds. A. Voogel bevestigd door Ds. R. Huls van Nieuw-Amsterdam naar aanleiding van Col. 3: 16a, en nam alzoo des namiddags den herdersstaf over de gemeente op naar aanleiding van Lukas 4: 16—21.

Bijna 2 jaren herderloos, was ons deze dag een dag van vreugde. De Heere zij geloofd. Stelte Hij onzen leeraar tot een ruimen zegen en verbindte Hij leeraar en gemeente meer en meer aan den Heere en aan elkander en doe Hij Zijn Koninkrijk ook alhier meer en meer komen naar den wensch en bede des Kerkeraads.

A. BRONSVELD, Ouderling.

BOSKOOP, 8 Nov. Heden was de Chr. Ger. Gemeente alhier getuige van eene merkwaardige plechtigheid. Drielingen n. l. werden door den H. Doop aan den Drieënen God opgedragen. De drie zonen, die er aller frisch en gezond uitzagen, zijn kinderen van ouders uit den werkenden stand.

Hierbij kwam nog deze merkwaardigheid, dat het den vorigen Zondag juist 29 jaar geleden was, dat de vader dezer drielingen, H. H. van Leeuwen, door denzelfden leeraar, Ds. J. Ph. Sluiter, was gedoopt.

EEN LID DER GEMEENTE.

Ontvagen voor de Zending.

Van de Wed. J. v. d. Zwaag te Veenwoudsterwal . . . . . f 1.—
Door Ds. Duursema, de coll. op het feest der Zangvereen, te Uithuizen. 3.53
Door Ds. Los, van de Chr. Jongel. vereen. te Sleewijk 3.48
Door K. Nierop, van de Jongel. vereen. te Andijk 2.50
Door D. J. Oggeel, gev. in het kerkzakje bij Axel . . . . . 2.—

Door Ds. Koppe, op Dankdag gev. in het kerkzakje te Gasselter Nijveve . . . f 2.50
Door Ds. Brummelkamp, een deel der coll. op het Chr. Nat. Zend. feest op 1 Juli l. geh. te Middachten . . . . . 100.—
Door Ds. de Geus, van de Meisjesvereen. „Maria” te Medemblik . . . . . 2.—
Door Ds. Noordewier, van de Jongel. vereen. „Trifosa” te Meppel . . . . . 4.—
Door Ds. Geerdts Appingadam, van P.R. . . . . 5.—
B. J. C. G. DE MOEN, Penningm.
Doesborgh, 10 Nov. 1885

Ontvagen voor de Theol. School.

Van de Chr. Jongel. Vereen. te Andijk f 2.—
Van de Gem. te Arnhem 12.50
„ „ Maassluis 15.50
„ „ Hazerswoude 22.13⁵
„ „ Rhoon, 1e coll. 8.06
„ „ Rhoon, 2e coll. 9.08⁵
„ „ Gouda 14.27
„ „ Schoonhoven . . . . . 12.—
„ „ West-Barendrecht 4.10
„ „ Winterswijk 8.32
„ „ Dordrecht (Kromhout) 44.16
„ „ Werkendam 13.15
„ „ Ommen 14.50
„ „ Den Ham 11.10
„ „ Heemse . . . . . 10.—
„ „ Vroomshoop . . . . . 10.—
„ „ Bergentheim 2.89
„ „ Nieuwleusen 2.55
„ „ Lemelerveld . . . . . 1.—
Van den Penningmeester der Classis Goes ontving ik in de vorige week de volgende collectie van Oct. 1884.
Van de Gem. te Goes . . . . . 25.—
„ „ Baarland 8.68
„ „ Heinkesand 6.06⁵
„ „ Ter Neuzen . . . . . 25.—
„ „ Axel 11.30
„ „ Zaansluis 7.50
J. NEDERHOED, Penningm.
Middelstum, 9 Nov. 1885.

Ontvagen

voor de Uitbreiding der Theol. School, de volgende Jaarl. bijdragen.

Cl. Heerenveen, Class. Collect. correspondent Ds. A. W. Nijenhuis te Mildam. Heerenveen.
Van de Chr. Jongel. Vereen. „de Prediker” f 10.—
Cl. Ommen, Class. Collect. Correspondent Ds. J. J. Kuiper te den Ham. Ommen.
J. Kroon . . . . . f 3.—
H. v. Elburg . . . . . 2.—
J. NEDERHOED, Alg.-Thes.
Middelstum, 9 Nov. 1885.

Algemeene Kas ten behoeve van Fred. Wed., Weezen en Emer. Pred.

Klasse Amsterdam.
Van de Gem. te Huizen. 2 coll. f 6.24
Klasse Haarlem.
Van de Gem. te A. P. Polder 1 coll. f 2.—
„ „ N. Vennip, 1 „ 29.08
„ „ N. Vennip, 2 „ 35.77⁵
„ „ Hoofddorp, 1 „ 5.50
„ „ Hoofddorp, 2 „ 7.50
„ „ Den Helder, 2 „ 9.—
„ „ Texel (Oostereind), 2 coll. 16.50
„ „ Krabbendam, 2 „ 8.—
„ „ Haarlem, (G.O.G.) 2 coll. 18.—
„ „ Beverwijk, 2 „ 3.42⁵
Giften:
Van de Chr. Jong. Vereen. te Andijk f 2.—
Van N. N. te Amsterdam . . . . . 10.—
Van de Jongedochtersvereen. Martha te Zaandam 2.50
Klasse Hoften, 3 coll. '85.
Van de Gem. te Nyverdal . . . . . f 8.43
„ „ Vriezenveen . . . . . 5.—
Klasse Ommen, 3 coll. '85.
Van de Gem. te Ommen . . . . . f 15.—
„ „ Heemse 12.50

Van de Gem. te Dalfsen . . . . . f 5.50⁵
„ „ Lutton 8.58⁵
„ „ Vroomshoop 12.25⁵
„ „ Lemelerveld 1.03
„ „ Bergentheim 3.34⁵

Klasse Groningen, 2 coll. '85.

Van de Gem. te Groningen 32.13⁵
„ „ Sauwert 10.40
„ „ Bedum 40.66
„ „ Thezinga . . . . . 26.—
„ „ Ten Boer 18.30
„ „ Sappemeer 12.66
„ „ Zuidbroek 4.40⁵
„ „ Kielwindeveer . . . . . 15.—
„ „ Haren 13.22⁵
„ „ Hoogkerk 9.13
„ „ Ezinge 14.75
„ „ Aduard 10.45
„ „ Aduard, 3 coll. 8.96⁵

Klasse Zwolle.

Van de Gem. te Hasselt, 3 coll. 7.35
L. NIELSENS, Pres.
J. J. KUIPER, Secr.
L. HOEKERS, Penn.

Zending onder Israël.

Uit het busje van Prof. Brummelkamp f 5.—
Door ZWew.: gedeelte der Collectie van het Chr. Nat. Zendingfeest te Middachten, dezen zomer gehouden. . . . . 20.—
Door K. Nierop te Andijk: van de Chr. Jongelingsv. . . . . 5.—
Dankbaar niet alleen voor hetgeen het busje van onzen geachten Professor opgeleverd heeft, maar ook dat onze Zending voor Israël door de Commissie van het Nat. Zendingfeest is bedacht, verblijdt het ons tevens vernemen te hebben, dat we nog een bijdrage van 1884 hebben te wachten; aangezien die aan het verkeerde adres is bezorgd. Gaarne zullen we de gegevene wenken volgen; en zodra we de verwachte som ontvagen hebben, die als naar gewoonte vermelden.

Ontvange ook de Jongelingsv. te Andijk onzen innigen dank!

E. KROPVELD,

Secr.-Penningm.

Inw. Zending in N. Brabant.

Ontvagen door Ds. Los te Sleewijk, gecollecteerd op het Jaarfeest der Chr. Jongelingsv. aldaar . . . . . f 4.—
Van de Wed. J. van der Zwaag te Veenwoudsterwal . . . . . 1.—
Door K. Nierop te Andijk, coll. van de Chr. Jongelingsvereen, aldaar 3.81⁵
Martelijk dank voor deze gaven!

Namens de Comm.
Js. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 11 Nov. '85.

WEERDINGERMOND

Weder mogen wij melding maken van een liefdegave, door eene onbekende zuster uit den Haag, ons toegezonden. Wij ontvagen: Van de Wed. v. d. Weg een coupon groot f2.47⁵. Dankbaar zijn wij deze zuster voor hare gave en de Heere vergelde haar deze offervaardigheid.

Wij hebben eenigen tijd gewacht met de vermelding van deze bijdrage, in stille hoop zijnde, wat God zou behagen te doen. — Hij tocht die alle harten in Zijn hand heeft en neigt, gelijk Hij ook in deze weduwe betoonde, die van het hare een penninkje afzonderde, kon ook ander hart openen tot mededeelzaamheid. Nog blijven wij vragen: Wie helpt nog opdat wij van onze schuld worden ontheven? Dat nog vele broeders en zusters die bidden voor de komst van het Godsrijk, een prikkel mogen zien in deze weduwe om van het hunne nog iets af te staan, tot steun onzer behoeftige gemeente, welke voor het grootste deel uit veenarbeiders bestaat.

De Heere, die onze behoefte kent, ontsluit nog veler harten en handen tot mededeelzaamheid en onze stille hoop op verdere bijdragen worde niet beschaamd.

Namens den Kerkeraad voornoemd

D. BOSMA, Scriba.

Weerdingermond 9 Nov. 1885.

verhooren, die Hij tot levensbede maakt: „Heere, maak mij Uwe wegen bekend, leer mij Uwe paden.” Worden de geestelijke wandelaars moede, bezwijken hunne krachten, vreezen zij nooit in den hemel te komen; wordt de oude klacht van hunne lippen vernomen: „mijne sterkte is vergaan en mijne hope van den Heere”; Hij geeft den moede kracht en Hij „vermenigvuldigt de sterkte, dien die geene krachten heeft.” Worden zij verschromt, ziende de menigte vijanden, zoodat zij vol vreeze, aan David gelijken toen hij

nitriep: „nu zal ik der dagen een door Saul's hand omkomen”, Hij ontdekt zich als hun schild, en terwijl het „vrees niet” op zijne wijze gesproken, door zijn kracht tot hunne harten wordt gebracht, steekt hun geloof, het hoofd op, gaan zij moedig voort „als het paard van Gods majesteit in den strijd en als helden, die in 't slijk der straten treden in den strijd.”

Struikelen zij, en het gebeurt menigwerf, de Heere richt hen op. Hij brengt hen terecht, als zij op dwaalwegen zijn

geraakt.

Des Heeren leiding is zacht. De man naar Gods hart getuigt: „Hij voert mij zachtkeens aan zeer stille wateren”; Jesaja voorspelde: „de zogenden zal Hij zachtkeens leiden.” Hij drijft niet onzinnig en mat niet af. Hij kent zijne schapen en leidt hen overeenkomstig hun toestand. Zijn juk is zacht, maar zij maken zich den dienst des Heeren moeielijk door willen en loopen, in stede van zich te laten leiden en voortdurend te verkeerren in Zijnzen wil. Onderwerping geeft

rust. Wanneer gestadig door het geloof op den Leidsman wordt gezien, wordt de ervaring vernieuwd, dat „bergen-vlak en zeeën droog zijn voor hen, die 't heil des Heeren wachten."

Des Heeren leiding is *krachtig*. David spreekt: „ondersteun mij, opdat ik leve," en ieder geloovige ondervindt, dat er gedurig kracht uit Christus gaat, waardoor hij in staat gesteld wordt te doen waartoe Hij roept.

Des Heeren leiding is *veilig*. Geen Pharaö kon Israël in boeien klinken en geen Amalek de reize belemmeren. De Christenen mogen moeielijke wegen te bewandelen, steile rotsen te beklimmen, diepe wateren te doorwaden hebben; vele vijanden mogen gedurig hunne aanvallen beproeven, met steeds toeneemende woede, ja hem zelfs in den strijd met woede overdekken het blijkt: „die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen. Hij zal ze dekken met zijne vlerken en onder zijne vleugelen zult gij betrouwen: „Zijne waarheid is een rondas en beukelaar."

Des Heeren leiding is *aangenaam*. Hij verheft gedurig het licht van zijn aangezicht over de geloovigen, en geeft meer vreugde dan de wereld had, toen zij haar koren en most vermenigvuldigd zag. Wel gaat de Christen menigmaal gebukt onder ziels- en lichaamslijden, wel is dragen van een soms zwaar en duurzaam kruis, hem geen onbekende zaak. Wel worden de Godvruchtigsten onder de Godvruchtigen soms het meest beproefd, maar er zijn ook Elims van waterfonteinen, en terwijl geen geloovige kwaad gernacht van den weg zal brengen, leeren allen beamen: „een oogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijne goedgunstigheid; des avonds vernacht het gewezen, maar des morgens is er gejuich."

Die jaarlijk blijde wil zijn, moet door den Heere geleid worden.

De blijdschap der geloovigen hangt niet af van aardschen voorspoed. In de grootste smart kan het hart in den Heere gerust zijn. In wegen van kruis en druk kan er lieflijke stilte in de ziel, zelfs een psalm op de lippen zijn. En waar in dagen van beproeving het oog op den Leidsman is gevestigd, op Hem, die het kruis afwoog, met eigen hand op de schouderen legde, het helpt dragen, ja in alle benauwdheden mede benauwd is, en al de zijnen draagt met al hunne kruizen, op Hem, die de pers alléén getreden heeft, en langs de beste wegen leidt om het heerlijkst einde te bereiken, daar klemt het geloof zich vast aan de dierbare toezegging, dat alle dingen zullen medewerken ten goede dergenen, die den Heere liefhebben — die naar zijn voornemen geroepen zijn; en met het: „Hij is de Heere in het volgende hart, wandelt de geloovige voort, om de ervaring op te doen, dat de Heere *aanhoudend, voortdurend* leidt, niet begeeft of verlaat, maar verkwikt en ondersteunt, verruimt en verblijdt, in alle nooden voorziet en benevens het leven weldadigheid geeft. Dan wordt de ervaring opgedaan, dat Hij leidt door zijn raad om daarna in heerlijkheid, in de stad, die fundamenteel heeft, op te nemen en zijne belofte te vervullen, „die overwint zal alles beërven."

NOTTEN.

Beschouwingen.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde Vriend!

Zoo wij niet aan alles, min of meer, gewoon werden, zou het leven tegenwoordig een al te zware last zijn. Het schijnt of alles in de war moet loopen in Staat en Kerk en Maatschappij. Aan de orde is: Grondwetsherziening, kiesrechtregeling, belastinghervorming, en tal van allerlei daarmede in verband staande zaken. De kerkelijke strijd onder de Ned. Hervormden wordt steeds hartstochtelijker en in de maatschappij lijdt iedereen onder een kwijnenden handel en nijverheid. De duizenden werkloze ambachtslieden geven een droevig getuigenis voor den nood dezer tijden, terwijl de socialist en op deze mannen azen en hopen ze te kunnen verleiden tot den opstand. De kiesverenigingen vergaderen schier dagelijks om aan de Regeering les te geven, meestal in de kunst hoe men niet regeeren moet. Moeilijk is het om uit al dat gescharrel wijs te worden en antwoord te geven op de vraag: wat willen de menschen nu toch eigenlijk?

De liberalen vinden dat de clericalen stijfkoppen en boel-in-de-war-stuurders zijn, terwijl de clericalen beweren dat de liberalen de schuldige veroorzakers van al de tegenwoordige ellende zijn.

Intusschen schijnen een paar punten te midden van al die verwarring tot eenige helderheid te komen.

Voorreest, dunkt mij, wordt het wel eenszins duidelijk dat de ontwikkeling van het nationale leven in democratische richting zal geschieden.

De volkswil de hoogste wet, en de Regeering uitvoerster van den wil des volks.

De strijd onder de liberalen loopt niet zoozeer over de beginselen als wel over de vraag: hoever men gaan moet op dit oogenblik.

De een wil absoluut algemeen stemrecht, de ander beperkt tot hen, die er bekwaam voor zijn, een derde wil aanslag in de personele belasting als maatstaf, een vierde huurwaarde, een vijfde spreekt van den gezeten werkman, een zesde houdt den census vast, maar wat lager gesteld dan thans. Welke Kosmos uit dezen chaos te voorschijn zal komen weet niemand.

Ook de meerderheid der anti-revolutionairen is, als ik goed zie, democratisch gezind. Evenwel onder dit voorbehoud, dat als twee hetzelfde doen zij toch niet het hetzelfde doen. Ten onrechte verwijt men m. i. de anti-revolutionairen dat ze revolutionair handelen. In de Kamer is men zelfs zoover gegaan met hen te verwijten dat zij den eersten koningsmoord, in de nieuwere tijden op hun geweten hebben. Zoo argumenteeren de conservatieve liberalen, die zich nu tusschen twee heeren geplaatst zien. De anti-revolutionaire Staat rust op het geloof in God; de revolutionaire Staat op het geloof in den mensch. De onderwetsche liberalen erkennen geen ander gezag dan de Rede, en bestrijden uit en door dit beginsel de onredelijke eischen der massa evenzeer als de eischen der anti-revolutionairen, om Gods openbaring in den Bijbel, of den Bijbel als de openbaring van Gods wil ook voor het publieke leven te aanvaarden.

Naar het zich laat aanzien zullen de onderwetsche liberalen, zoo zij het land willen blijven regeeren, water in hun wijn moeten doen en toegeven moeten aan den eisch om den minderen man meer invloed op de Regeering te verschaffen, ontwikkeling dus in revolutionairen democratischen geest.

Hoever dit voorloopig zal geschieden, is eene vraag die nog in nevelen is gehuld. Waarschijnlijk zal de stap voortuit een niet al te groote zijn.

Van regeeringswege is reeds een voorstel tot uitbreiding van het kiesrecht openbaar gemaakt. Alle meerderjarige mannelijke ingezetenen die in een eigen gehuurde woning wonen, tot een bedrag dat varieert tusschen de f35 en f250 huur van de ongemubileerde woning, kiezen, wordt dit voorstel aangenomen, de leden van onze Tweede Kamer.

Zoo schijnen „betoogingen" in sommige omstandigheden, toch wel iets te helpen. Als de liberalen bang worden laten zij zich 't een en ander afdwingen. Het denkend deel der natie ziet zijn macht af- en wegbrokkelen, en moet daaraan zelf meê werken.

Op dit oogenblik komt er nog geen algemeen stemrecht. Komen er voor handel en nijverheid nog eens betere tijden, dan kan het nog lang uitblijven; want voor een goed maal eten en een lekker glas bier vergeten vele menschen hunne politieke tinnegietery. Doch blijven de tijden slecht, dan dreigt de macht van anderen op een sterke stroom te worden, die moeilijk binnen de dijken zal te houden zijn.

Al maandag hadden we te Amsterdam weder eene betooging, ditmaal van degenen die zonder werk en dus zonder verdiensten zijn. Natuurlijk ging men naar 't Stadhuis om den Burgemeester te spreken, alsof deze het toovermiddel bezit om dezen mannen werk en brood te verschaffen. Gelukkig heeft de ambachtsman, over 't algemeen nog veel te veel gezond verstand om niet te begripen, dat een burgemeester niet almachtig is. Zij die aan deze optochten deelnemen zijn dan ook meer te beklagen dan te veroordeelen. Zij zijn slachtoffers van die kwaadaardige dweeperij, die socialisme heet; eene dweeperij waarvoor niet de werklooze werkman, maar de kamergeleerde en volksopruier verantwoordelijk is.

Dezer dagen verloor Nederland weder een van de machtigste menschen. Graaf van Lijnden van Sandenburg stierf, pas 59 jaren oud. Voor het eerst zag ik den Graaf, toen nog slechts Baron, bij gelegenheid van eene algemeene vergadering van de vereeniging voor C. N. Schoolonderwijs zeer vrouwelijk met Dr. Kuyper door den Parktuin wandelen. Hoeveel is er sedert dien tijd veranderd! De Graaf werd Ethisch irenicus in de staatkunde en op de scherpste wijze door den Standaard bestreden. De koning echter raadpleegde hem in de teederste belangen van Oranje en Nederland, en men hield het er voor dat hij een der toekomstige Regenten van Nederland zijn zoude. Ook dezen steun is dus weder aan onzen koning ontvallen. God alleen weet waarom en waartoe!

Zoo vergaat alle grootheid der wereld. En het schijnt dat de dag langzaam, maar zeker nadert, waarin wel macht, maar geen grootheid meer zal bestaan, de dag waarin alles even groot zal zijn, en macht alleen de vernieling van het bestaan zal kunnen tegenhouden. O, het zal eene verschrikkelijke macht moeten zijn, die alsdan al die evengrootheden zal bedwingen!

Doch onder alles wat gebeurt en bij de gedachte aan alles wat mogelijk is hebben de geloovigen troost, in hun geloof, dat de Almachtige God, te zijner tijd, tot eene verbaasde wereld zal zeggen: laat af en weet dat ik God ben! Steeds de uwe

GISPEN.

Leer en Kerkregeering.

NOG IETS OVER DE KERKELIJKE BEVESTIGING VAN HET HUWELIJK.

In 't vorig nummer van de Bazuin sprak ik als mijne overtuiging uit, dat het kerkelijk huwelijk of de kerkelijke inzegening niet is de bevestiging of wettelijke voltrekking van het huwelijk en dat dit behoort tot de bevoegdheid van de Overheid.

Dat iemand van een ander gevoelen kan wezen, en dat de Roomse en ook de echte Lutherse van een ander gevoelen zijn wist ik. Maar ik wist tevens dat de Gereformeerden van ouds geen ander gevoelen hadden dan ik voorsta.

Een paar bewijzen om dit te steunen wil ik thans mededeelen.

De Kerkorde van Dordrecht anno 1618 en 1619 heeft geen enkel artikel over 't Huwelijk. De huwelijkszaken laat zij geheel over aan de Overheid. Er is zelfs geen enkele bepaling die zegt dat het Formulier ter bevestiging van 't Huwelijk gebruikt moet worden. Geene andere melding wordt er van gemaakt dan in de Postacta, Sessie 178, waarin het register van de Liturgische geschriften werd vastgesteld, en in de 162ste Sessie, waarin gezegd wordt dat de nog niet gedoopten in de kerken niet bevestigd mogen worden met den publieken en Solemnellen zegen.

Zoolang dus de Kerkorde van Dordrecht de Kerkorde is van onze Kerk en geen Synodale bepaling — die er nu niet is — vaststelt dat het Huwelijksformulier gebruikt worden moet, is niemand er toe verplicht het te gebruiken, tenzij men ook het gebruiken van de Liturgische gebeden verplichtend acht. Met die gebeden staat het op denzelfden lijn.

Dit zegt dus duidelijk dat onze Dordtsche vadersen het Huwelijk beschouwden als eene burgerlijke en niet als eene kerkelijke zaak.

Het verzoek aan de Doorluchtige, Hoogmogende Heeren, de Heeren Staten Generaal in Sessie 177 vastgesteld, om eene eenparige orde op de huwelijkszaken vast te stellen, bewijst dit bovendien.

De Synode van 1574 te Dordrecht gehouden, antwoordt op de vraag: of een lidmaat der gemeente, willende huwen een persoon die papist, doops- of wereldsgezind is, van den Dienaar getrouwd zal mogen worden of niet? aldus: Men zal dezulken te voren vermanen. Doch zoo ze evenwel willen trouwen, men zal ze trouwen, omdat het trouwen *politiek* is.

Duidelijker kan het wel niet. Het trouwen is politiek, dus niet kerkelijk. Die politiek getrouwd is, is getrouwd.

En Voetius, aan wien zeker wel geen Gereformeerde het recht om mede te kunnen spreken zal ontzeggen, zegt in zijn Pol. Eccl. Pars 1, lib. 3, Tract. 1, Sect. 2, cap. 6, § 1, Quaest. 1: „De bevestiging of bekrachtiging der wettiging van het huwelijk en de openlijke bekendmaking van die bekrachtiging en wettiging behoort eigenlijk en rechtstreeks tot de menschelijke en burgerlijke maatschappij en gemeenschap en derzelver bestuurders."

De vraag, of de herderlijke voorbidding en zegening in de gemeente tot het wezen van 't huwelijk behoort, beantwoordt hij dan ook ontkennend en noemt deze bewering Roomsche.

Op de vraag of men zich dan over de huwelijksinzegening en de voorbiede niet heeft te bekommeren, antwoordt hij: „volstrekt niet, want welke vrome zou voor zich, hetzij hij ziek ware, hetzij hij een gevaarlijke reis ondernam, hetzij hij in het huwelijk ging, of enig ambt, inzonderheid een kerkelijk ambt aanvaardde, de algemeene voorbiede der gemeente gering achten?"

En zoo is het. Een vroom mensch zal voor zich, als hij een huwelijk aangaat de voorbiede en den zegen der gemeente op prijs stellen en daarom zal de kerkelijke inzegening begeerd blijven als een voorrecht, al is het dan ook niet noodzakelijk om het huwelijk een wettig huwelijk te doen zijn.

H. DE COCK.

DE HUWELIJKS-BEVESTIGING.

Tot hertoe was het niet, of althans doorgaans niet in gebruik, dat iemand, die eenig boek, of geschrift, aankondigde, nog gedrongen werd zijne beoordeeling te verdedigen; maar mijn collega de Cock oordeelt anders. Het werk van Ds. Polman is door mij in dit blad, op uitnodiging van den redacteur, aangekondigd en met instemming aangekondigd. Mijn collega, die wel in het werkje, maar niet in mijne aankondiging genoemd is, vatte bij het lezen van mijn schrijven

de pen op, en heeft zijn gevoelen niet tegen het werkje van Ds. Polman, maar tegen mijne aankondiging trachten te verdedigen.

Nochthans wil ik in het belang der zaak wel antwoorden, maar niet twisten. Terzake dus. Volgens Ds. de Cock is het beroep op het huwelijksformulier niet geldig. Zóó! Dit is eene gevaarlijke leer. Wie geeft iemand het recht, daar de gemeenten van den beginne af voor de overheid en de geheele wereld met de betuiging zijn opgetreden, dat zij zich aan de kerkelijke liturgie, en derhalve ook het huwelijksformulier houden, daarop inbreuk te maken? Wie dit recht zich toekent, mag evenzeer beweren, dat in andere formulieren de geloofsbeluiging der Gemeente veranderd kan worden. Men denke hierbij aan de vraag bij den doop: „Of gij niet bekent, dat de leer welke alhier geleerd wordt, de waarachtige en volkomene leer der zaligheid is." „Dit gaf aanleiding", zoo is mij eens gezegd, „dat iemand tot de afscheiding moest overgaan. „Ik kon" zeide hij „mijn kind niet gedoopt krijgen, anders dan door, volgens het formulier, op die vraag te antwoorden, en dit mocht niet, omdat de waarheid verloochend werd." Had men toen maar begrepen, dat een leeraar het formulier veranderen kan, de bedoelde persoon, die jaren lang als onderling gediend heeft, zou die aanleiding, om te scheiden, niet gehad hebben.

Niemand zegge: „het huwelijk is geen sacrament"; of, „dan moet gij ook bidden voor „de heeren, gecommitteerde Raden", enz. enz. zooals in een formulier-gebed staat. Die tegenwerping kan hier niet gelden; daar het thans de vraag is, of een formulier, in strijd met de geheele betekenissen der zaak, waarover het handelt, mag veranderd worden? Mag als er staat „een formulier om te bevestigen" daarvan gemaakt worden, „een formulier om te vermanen, te bidden, in te zegenen, maar geen bevestigen"? Neen, moet hierop gezegd worden; en zooals de bedoelde persoon bij den doop van zijn kind, niet toegelaten werd, zoo zouden zij, die komen om hun echtelijken staat in des Heeren Naam te laten bevestigen, het recht hebben, om den leeraar op den predikstoel te laten staan, en zich van hem te verwijderen, zoodra het hun blijkt, dat die leeraar niet van eene bevestiging in Gods Naam wil weten. Ik zou wel wenschen, dat de leden van des Heeren Gemeente zich zoo moedig betoonden, en zich tot geen comediespel lieten leenen.

Ds. Polman is door mijn collega voorgesteld, als had hij eene echtelijke verbintenis, die voor den burgerlijken ambtenaar plaats grijpt, als eene onwettige samenwoning uitgemaakt. Ik moet Ds. Polman, en mijn schrijven over zijn werk, hier verdedigen. Op pag. 65 enz. veroordeelt genoemde leeraar beslist, duidelijk en uitvoerig zulk een gevoelen, en gaat zelfs verder. Reeds de verloving, die behoorlijk geschied is, wordt door hem eene verbintenis gehoord, die nooit mag verbroken worden.

Als voorts mijn collega de Cock beweert dat de verandering met betrekking tot het huwelijk, die in het revolutionaire tijdperk door de regeering des lands is ingevoerd, zoo groote waarde heeft, dat thans niet meer eene *bevestiging* in des Heeren Naam openlijk in de Kerk of Gemeente des Heeren behoort te geschieden, en zelfs veroordeeld moet worden, dan, dunkt mij, moet een ieder, die God boven de regeering des lands erkent, tegen dat gevoelen met alle kracht opkomen.

„Vroeger ontleenden", zoo beweert Ds. de Cock, „de kerkendienaren in ons land de bevoegdheid om een huwelijk te bevestigen niet aan de Kerk, maar aan den Staat." De Synode van Wesel, gehouden in 1568, stelt ons de zaak anders voor. Te dier tijd heerschte Alva in ons land. Die hevige en wreede vervolger zal geen predikanten tot ambtenaren van den burgerlijken stand benoemd hebben. Maar wat deed de Synode? Een geheel hoofdstuk van hare Handelingen betreft het huwelijk, en in dit hoofdstuk worden met betrekking tot het huwelijk voorschriften aan predikanten gegeven. Dit is een onwidersprekelijk bewijs, dat van den vroegsten tijd af, in ons land, de voltrekking van het huwelijk niet als eene burgerlijke, maar als eene kerkelijke zaak beschouwd is.

Of zal iemand tegenwerpen: die eerste hervormers kwamen uit het pausdom, en wisten niet beter; dan mag dunkt mij, aan zulke bestrijders, die van de hervormers uit de zestiende eeuw met hunne kennis en geloofsmoed zoo dwaas oordeelen, geen ander antwoord, als alleen tot beklag van hunne blindheid gegeven worden.

Maar genoeg. Ik schrijf thans niet om te herhalen hetgeen Ds. Polman, dunkt mij, nitnemend, maar op zijne wijze, betoogd heeft.

De zaak is deze. Moet een Christen verlangen, bij het aangaan van een huwelijk, dat zijne verbintenis in des Heeren Naam openlijk in de Gemeente *bevestigd* worde? Of moet het hem, wat de voltrekking van het huwelijk betreft,

genoeg zijn als een burgerlijke ambtenaar in zijne kwaliteit tot hem zegt: gij zijt verbonden in naam der wet?

Nog eens; ieder is gehuwd, wettig gehuwd, als de burgerlijke ambtenaar, al was hij jood of mohammedaan, in zijne betrekking zóó tot hem spreekt; maar heeft de *Christen* niet meer noodig? moet hij niet verlangen, in Gods Naam bevestigd te worden? In het werkje van Ds. Polman wordt dit, denk ik, onwederlegbaar, maar ook reeds in het genoemde formulier duidelijk uit de Schrift bewezen. Ik verwijs slechts naar die stukken.

Mijn collega beweert, dat hij lezen kan. Eens ontmoette ik iemand, die van sommige leeraren en hoogleeraren zeide: zij kunnen niet lezen. Later, als ik velen over gewichtige zaken van den Godsdienst hoorde spreken, dacht ik, zij kunnen niet lezen; van daar het verschil.

Maar allen, die lezen kunnen, verzoek ik het reglement in te zien, dat in December 1838 door de Gemeente te Utrecht aan den Koning is ingediend. Daarop is toen de Gemeente aldaar door 's lands regeering erkend. Elders, op de meeste, bijkans alle plaatsen, heeft men het voorbeeld van de Gemeente te Utrecht gevolgd. Het adres was door al de leden individueel geteekend. „In vertrouwen op de gegevene verklaringen", is toen de erkenning gevolgd; en wat zegt nu het reglement met betrekking tot het huwelijk? Art. 61. De bevestiging des huwelijks geschiedt, na het onderzoek, volgende het formulier daarvan in de Christelijke Gereformeerde Kerk aangevoerd.

Vóór de bevestiging zal het moeten blijken, dat er aan de wettelijke bepalingen in de burgerlijke maatschappij voldaan is." En art. 62 „huwelijken die niet in den naam des Heeren zijn aangegaan en bevestigd, zullen niet als *heilig* erkend worden, maar als *burgerlijke*, en alléén tot deze wereld betrekking hebbende." Hetgeen ik hier schrijf, is letterlijk ook met de gecursiveerde woorden aangehaald. Zou men niet bijkans denken dat de onderteekenaars van dit adres een voorbeeld van toekomstige afwijking hadden, althans naar vermogen daartegen gewaakt hebben? En nu waren het niet de leeraren en onderlingen alleen; lid voor lid heeft de verklaring met onderteekening bekrachtigd. Het was het eenparig gevoelen van allen.

Is later de Christelijke Gereformeerde Kerk in ons land tegen dat gevoelen in verzet gekomen? Ds. de Cock beroept zich voor zijne meening op de Synode a°. 1875. Indien deze Synode in zulk eene zaak zóó veranderd was, had zij toch eerlijk dit moeten openbaren, om niet, en terecht met eene vergadering gelijk gesteld te worden, die in de openbare schriften der gemeenten heimelijk en subtiel verandering heeft trachten te brengen. Maar neen; die vlek kleeft niet op de gemeenten des Heeren. Wat heeft de Synode te Leiden van 1857 verklaard? Art. 64 luidt: „Er wordt door de afgevaardigden van Noord-Brabant gevraagd, of de huwelijken kerkelijk moeten ingezegend worden. Hierop wordt geantwoord met art. 36 der Synode van 1836, dat het betamelijk en noodzakelijk is, om in zulk een hoogst gewichtige zaak niet dan met den Heere, onder aanroeping zijns Heiligen Naams, naar Zijn woord te beginnen", enz. Er wordt dus verwezen naar art. 36 van de eerste Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk. Wat voorts de Synode van 's Hertogenbosch van 1875 betreft, deze heeft, ofschoon zij het woord bevestiging niet gebruikt heeft, evenwel ernstig op de *kerkelijke* inzegening, welke immers, blijkens het formulier met de bevestiging verbonden is, aangedrongen. Nooit heeft deze Kerk gezegd, dat in de opvatting van het formulier om den huwelijken staat te bevestigen, iemand deze bevestiging bestrijden mag. Integendeel; door het formulier te behouden, wordt de inbreuk op de bevestiging voor geheel de wereld veroordeeld.

Is dan de Kerk onfeilbaar? Wie beweert het? Maar wat wij wel beweren, is, dat het niemand vrijstaat, die bij eene Christelijke Gereformeerde Gemeente wil gerekend worden, de formulieren van die Gemeente in hunne essentiële of wezenlijke inhoud te bestrijden.

Mij dunkt de zaak, waarover het verschil loopt, kan zelfs de meest onkundige Christen gemakkelijk bij eenig nadenken beoordeelen. Het is niet de vraag: of de overheid van iemand, bij het aangaan van een huwelijk mag vorderen, dat de verloofden zich aan de wettelijke bepalingen onderwerpen? Dit wordt gaaf toegestemd. Maar dit is de vraag: behoort iemand, die God vreest, als hij in het huwelijk treedt, zijn verbintenis in Gods Naam in de Gemeente te laten bevestigen? Ja, zeggen wij. Maar zegt iemand, neen; dan verzoeken wij hem te gedenken, wat de burgerlijke handeling bij het huwelijk inheeft. De ambtenaar verklaart, het huwelijk gesloten in naam der wet. Welke wet? Is het hier Gods Wet, of eene instelling van

mensen? Immers het laatste. Hoe lang zal die instelling stand houden? Gij weet het niet. Weldra komen wellicht de socialist, de communisten, van Houten en consorten, aan de regeering. Wat willen die mensen? afschaffing van het huwelijk. Als het hun gelukt, decreteren zij een wet, waarbij het huwelijk wordt afgeschaft, en gij, die niet naar Gods wet, maar naar de inzettingen der mensen uw huwelijk hebt laten voltrekken, en u alleen met die voltrekking tevreden hebt gesteld, kunt uwe vrouw met een ander zien heengaan, en zij roept bij het heengaan u toe: vriend, wij waren immers slechts door de wet op het gemeentehuis gehuwd, en nu zijn wij door de wet weder vrij!

Is daarentegen iemand in Naam des Heeren verbonden, dan weet hij hoe sterk de band des huwelijks is, die geen mensch breken mag, en met dankzegging wordt nu aangenomen wat God hem toezendt.

S. VAN VELZEN.

Nota. Nadat het bovenstaande reeds gezet was, ontving ik door vriendelijke bezorging van den redacteur inzage van: „Nog iets" enz. in dit blad.

Er wordt daarin een beroep gedaan op de Kerkorde van Dordrecht van 1618 en 1619 om het gevoelen te steunen, „dat het kerkelijk huwelijk niet is de bevestiging."

Maar als genoemde Synode zegt: „de Kerken zullen blijven bij het gebruik 't welk zij conform Gods Woord en voorgaande ordinantiën tot nog toe onderhouden hebben," enz. dan weet ik niet, hoe zij duidelijker de kerkelijke bevestiging hadden kunnen aanprijzen.

Immers het „Formulier om den Huwelijken Staat voor de Gemeente Christi te bevestigen," was reeds lang in gebruik, en de Dordsche vaders wisten wel dat bevestigen nog iets anders is als bidden en zegenen.

Ook het beroep op Voetius kan hun niet baten, die de bevestiging voor de Gemeente Christi bestrijden. Men moet Voetius, wil men zich op hem beroepen, geheel zijn gevoelen laten uitspreken. Voetius spreekt van geloovige overheden, gelijk hij ook over de zoogenaamde twistes huwelijke van velen, in den tegenwoordigen tijd, te eenenmale veracht. Maar onlangs werd in dit blad gevraagd: „Wat is Gereformeerd?" wenu, niemand trachte zich te redden met een beroep op anderen, ook zelfs de meest geachte mannen, indien dit beroep een gevoel moet begunstigen, dat tegen de formulieren in strijd staat. Volgens het bedoelde formulier vraagt de oprecht geloovige niet maar van den burgerlijken ambtenaar, in naam van 's lands wetten, zijn huwelijk te erkennen, maar veel meer vraagt hij bevestiging door den dienaar des Heeren openlijk voor de Gemeente Christi, in den Naam van God!

Maar, zegt men nog: „het huwelijk is politiek." Zeker! de vaders, die zóo spraken, wisten wel, dat het huwelijk niet voor de toekomstige maar voor deze wereld gesloten wordt. Nu evenwel zelden zij niet, dat voor den geloovigen, (wij spreken van geen anderen) de bevestiging in des Heeren Naam niet noodig is. Het opschrift van het Formulier maakt de zaak uit!

S. v. V.

PROF. HOEDEMAKER EN DE KERKELIJKE KWESTIE.

Gelijk bekend is, geeft Dr. Hoedemaker sedert eenigen tijd een tweemaandelijks tijdschrift uit (onder den titel: Op het fundament der Apostelen en Profeten, bijdragen voor Kerk en Theologie), waarin hij behalve andere belangrijke studiën ook zijne „afwijkende meningen" voordraagt over de kerkelijke kwestie.

Wat daarover in de drie tot dusver verschenen afleveringen gezegd werd is wel waard dat het in de „Bazuin" kortelijk wordt besproken; het is zelfs te verwonderen, dat deze of gene er nog niet de aandacht op heeft gevestigd.

Het verschil tusschen Dr. Kuiper en Dr. Hoedemaker is, gelijk door dezen laatste zelf erkend wordt, niet incidenteel maar principieel. Het bestond reeds voor zijne verbinding aan de Vrije Universiteit, en werd door hem, ofschoon overigens met het beginsel dezer Universiteit instemmende, uitdrukkelijk voorbehouden. De afwijkende meningen betreffen n.l. niet meer of minder dan de verhouding der plaatselijke kerken die te zamen als Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap te boek staan, onderling tot elkander en tot de organisatie van 1816.

Volgens Dr. Kuiper, die in zijn Tractaat van de reformatie der kerken daarover breedvoerig zich uitliet, is iedere plaatselijke kerk op zichzelf naar haar wezen compleet, en bestaat er tusschen verschillende lokale kerken niet anders dan een confederatief verband. Dr. Kuiper legt zelfs zóo zeer op de plaatselijke gemeenten den nadruk, dat hij het afkeurt, eene confederatie van kerken den naam van Kerk in het enkelvoud te geven.

Gansch anders echter zijn ambtgenoot Hoedemaker. Ofschoon ook wel de lokale kerk erkennende, oordeelt hij gansch anders over het verband, dat de plaatselijke gemeenten vormt tot één geheel. Een confederatief verband ware naar zijne meening iets bijkomstigs en uitwendigs, dat feitelijk af-

hing van het goedvinden van hen die het constitueren. Is werkelijk het verband slechts confederatief, dan zal iedere gemeente toch zóo veel mogelijk versterken en hare rechten trachten te behouden tegenover de Synode en is het optreden van afzonderlijke kerken eigenlijk geen uittreden uit of losmaken van het kerkverband, maar alleen een eenvoudig wegdenken van de andere kerken. Prof. Hoedemaker is daar tegenover van gevoelen, dat niet alleen de plaatselijke kerken, maar ook de kerkengroep als zodanig in een provincie of land openbaring van Christus' lichaam is. Zulke gemeenten staan niet maar in confederatief maar in organisch verband, zij hebben niet slechts eene gemeenschappelijke belijdenis maar ook eene gemeenschappelijke kerkregering. En deze regeering komt niet van onderen op, maar van boven af, zoodat de verschillende bestuurskringen wel geen hogere en lagere, maar toch eene meer of minder uitgebreide macht bezitten.

De collectieve eenheid der kerken kan m. a. w. niet herleid worden tot het goedvinden van hen, die haar constitueren, maar alleen tot den goedgevoelden wil Gods. Wegneming der organisatie is alzoo verwoesting der Kerk in haar tegenwoordigen toestand.

Geer wonder, dat deze vrij ver uiteenlopende beschouwingen leiden tot zeer verschillende beoordeelingen van den aard en de behandeling der kerkelijke kwestie. Het voornaamste, wat Prof. Hoedemaker hierover zegt, komt hierop neer.

Allereerst verschilt zijn oordeel over de Synodale organisatie van 1816 en over den tegenwoordigen toestand der Herv. Kerk. In 1816 is niet de belijdenis afgeschaft (ofschoon wel verkracht) maar is de regeering der Kerk gewijzigd, de oude Kerkorde opgeheven en eene nieuwe hiervoor in de plaats gesteld. Die Synodale organisatie is nu zeer zeker onschijnmatig, in strijd met het koningschap van Christus; eene macht, die der Kerk belet te belijden en hare belijdenis te toetsen aan Gods Woord.

Maar zij mag niet de schuld van alles dragen. Haar was van den beginne af aan eene onmogelijke taak opgedragen, n.l. het handhaven van eene leer, die niet meer wortelde in het leven, maar de gedaante had van een lijk. God gebruikte haar in zijne ontferming om te beletten dat de Ger. Kerk haar karakter verloor, d. i. haar belijdenis afschafte. Zij is geen wet, waaruit de kerken zich op welke wijze dan ook mogen losmaken, zonder zich eerst daartoe het recht te verwerven. Maar zij moet, behoudens beding van onderwerping aan Jezus, ook ter wille van de eenheid der kerken, die daarin hebben berust of bewilligd, worden erkend en gehoorzaamd.

De Hervormde Kerk is dan ook trots die Synodale organisatie en trots haar diep verval nog eene Kerk van Christus. En dit geldt niet alleen van enkele afzonderlijke kerken, maar bepaald van het geheel dat onder den naam van het Ned. Herv. Kerkgenootschap bekend staat, en in de Synodale organisatie van 1816 zichtbaar wordt. Want al die kerken zijn in afkomst, belijdenis, geschiedenis één, hebben één leven, vertoonen één type, zijn de uitdrukking van een bepaalde Godsgeachte; al moeten sommige leden, aan het leven des lichaams vreemd en ongenesbaar, ook worden afgesneden.

Deze beschouwing brengt er nu Prof. Hoedemaker toe, om schier alle pogingen tot kerkherstel, door de Gereformeerden in de laatste jaren ondernomen, af te keuren. Hij wilde indertijd in de nieuwe redactie van art. 37 liever berusten dan haar bestrijden. Het vormen van een eigen bond van Kerkeraden, die in Amsterdam saamgekomen sedert niets meer van zich lieten hooren, had zijne instemming niet. In een Kerkeraad of Classis onderteekening der formulieren te eischen als voorwaarde tot kerkelijke gemeenschap, acht hij of onbetekenend of een leugen, wijl men er toch niet naar handelt, of — wat het ergste is — gevaarlijk als begin van nieuwe kerkformatie. Den raad van Dr. Kuiper, om geen zitting te nemen in Classis of Synode, oordeelt hij geheel doelloos, en consequent leidende tot het weigeren om zitting te nemen in den Kerkeraad, die immers ook op den grondslag der reglementen samenkamt. Attestaties van andere kerken niet dan voorwaardelijk d. i. na onderzoek, aan te nemen, komt hem voor eene verloocheening te zijn van gemeenschap met andere kerken, die toch feitelijk bestaat. En heel die gedragslijn van de Geref. partij in de kerkelijke praktijk wordt door Dr. Hoedemaker daarom zoo afgekeurd, wijl zij altijd in beginsel de Scheiding aanvaardt, een groep in de Hervormde Kerk tot afzonderlijke organisatie brengt; het geheel, de gemeenschap aller plaatselijke kerken uit het oog verliest, en zoo het verband losrukt.

Maar dat niet alleen. Deze gedragslijn heeft ook reeds vele schadelijke vruchten afgeworpen. De macht van het beginsel der Vrije Universiteit is er door verzwakt; de vraag is nu toch geworden, zijt gij voor deze of eene andere methode van kerkherstel? De zege, thans door de eene partij behaald, kan straks door eene uit haar onverschilligheid ontwaakte massa voor een andere partij worden verworven. Heel die partijformatie is dikwerf schijnheilig, verbindt velen voor een tijd uit partijbelang, vervreemdt anderen van de Kerk, maakt den toestand b.v. in Amsterdam en Rotterdam niet beter dan in 's Hage en Utrecht; zo kweekt verbittering, verwarring, teleurstelling en vernietigt de Kerk.

Een andere weg tot kerkherstel moet daarom worden ingeslagen. Daarover een volgend maal.

H. BAVINCK.

Aan N. N.

EEREDIPLOMA.

Nog al het Eerediploma, vraagt gij, mijn antwoord leest gij in de Heraut van 6 dezer aangaande „den flens".

Wat is een „flens"?

Een ijzeren kraag om twee of drie bouten geslagen, wanneer men ze saam wil houden.

En nu, zegt de Heraut, zulk een „flens" en niets anders is heel onze Synodale organisatie.

„Weet dat, mannen broeders," zegt Dr. Kuiper verder, „eerst als wij onder dien ijzeren kraag (flens) der Synode weer uitkomen, zullen wij elkaar op vrij erf weer de goede broederhand van trouw kunnen reiken". Goed zoo zeggen wij.

Zeer opmerkelijk is het, dat Dr. Kuiper daar ook krachtig optreedt tot verdediging van Zach. 4: 6 in den zin, waarin de Afgescheidenen, dat altoos hebben gedaan, tegenover de lijdelijke nietsdoers en tragen van geest.

Zoo wijst Dr. K., evenals Ds. de Cock het onlangs deed in de Bazuin, op het onschijnmatige van der weduwen Man en der weezen Vader, dat volgens de H. S. zijn moet: der weduwen Rechter. Ps. 68: 6.

Met de bestrijding der beide teksten komt Dr. K. nu aan, alsof zulks gansch nieuw is, dit doet er echter minder toe. 't Verbljft ons zeer, dat de Heraut op zulke kardinale misbruiken met ons optreedt. Toch zijn wij met hem van gevoelen, dat het misbruiken van dergelijke woorden voorreest nog niet zal ophouden.

Voor al geldt dit het eerste: tegenover onze verneming, tot werkzaamheid. Op kerkelijk gebied heeft men 50 jaren lang zich reeds verscholen achter het „niet door kracht noch door geweld" en zich dan maar weer getroost met de handen slap te laten hangen en te zeggen: God moet het doen.

Terecht, zegt de Heraut met ons: juist om daartegen te waarschuwen werd er gezegd:

„O Zeruabel laat uwe handen niet vslappen, omdat des tegenstanders macht zeer groot en de uwe klein is, want God is met u. Zijne kracht zal zich in uwe zwakheid verheerlijken, mits in het volhar-den in den arbeid". Zeruabel mocht met God den arbeid voortzetten, dat zegt de tekst en is dit alzo den trouwen arbeider tot een machtigen steun.

Tegen de afscheiding werd 50 jaren lang deze tekst misbruikt om te zeggen:

Neen, niet door afscheiden de Kerk verbeteren, want dat is menschenwerk, maar het den Heere laten doen. Intusschen verlijp het getij hoe langer hoe meer. Wat de Universiteiten aangaat, zegt de Heraut terecht, te

„Utrecht geeft niet meer Doedes den toon aan, maar Valetot".

Groningen versmelt onder de Modernen en Groningers;

Leiden is alles mis,

Amsterdam sleepen de la Sausaye en de Moderne Hoogleraren van Toorenenbergen en Gunning telkens een stapje verder mede."

Die teekening is in zoover goed, maar 't is in 't wezen der zaak niets anders dan de voortzetting van Sleijermacher.

Wij merken hierbij echter op, dat prof. Thiersch voor ongeveer 40 jaren de opmerking maakte, dat het dan eerst weer beter zal worden, wanneer de ongelooften zich niet meer met de Kerk of Godsdienst bemoeien zullen.

„Mannen broeders," vraagt Kuiper, „waar moet het met uwe kinderen aan zulke Universiteiten heen?" en terecht. De Christelijke Gereformeerden spreken alzo reeds een halve eeuw.

A. BRUMMELKAMP.

DANKDAG VOOR HET GEWAS.

Als gewoonlijk werd de Overijsselsche dankdag voor het gewas weer gevierd en niet alleen in de Provincie, maar ook op vele andere plaatsen.

Gevierd, maar hoe?

Het antwoord op die vraag zal en wat den uitwendigen vorm er van aangaat en wat de zaak des harten betreft, zeker verschillend luiden.

Daar er bij al het klagen en jammeren over den zwaren tijd dien wij beleven, o, zooveel stof is om te danken en met den Profet Jeremia te zeggen, dat „het de goedertierenheden des Heeren zijn, dat wij niet verdierden zijn en dat Zijne barmhartigheden over ons nog geen einde hebben," stemmen onze lezers, zoo wij vertrouwen, ons van harte toe.

Wat staat ons dan nu te doen?

Op de vraag: gaan wij en moeten wij

Voorwaarts of achterwaarts?

komt ons, terwijl wij dit neerschrijven, in de Prot. Noord-Brab. een zeer goed woord te gemoet, waarvan wij het slot hier laten volgen:

„Voorwaarts of achterwaarts op dien weg?

Niet in het voorwaarts marcheren tot oproerstoeken en opstootjes organiseren, in het schreeuwen om recht voor allen, in het minachten der hogere standen en het verzuigen der werkgevers en het zitten in de kroeg is de uitkomst te vinden, maar in het achterwaarts treden tot in het heiligdom der binnenkamer. Retireeren is hier avanceeren.

Het moet komen tot terugkeer en vootmoediging voor God, die als Schepper en Onderhouder wij geëerd en gediend zijn. In den volsten zin des woords is Hij de Werkverschaffer en Verzorger van alle nooddriften. Hij heeft een open oor voor den nooddriftigen, en laat geen bidder staan, maar Hij laat zich niets afpersen door revolutie-kreten. De leugenspreker zal Hij verdoen; van den man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel."

Wanneer men door „Eigen Hulp" er niet komen kan om zijn „Eigen brood" te eten, en de toepassing van „Help u zelven" en van „sweten en werken" ook niet baat om den arbeider op zijn „werkmanstus" van het noodige te voorzien, dat men dan terugkeert tot den vasteren bodem, die de Schrift ons aanwijst. Het is voorzeker goed, het niet op een ander te laten aankomen om voor ons te zorgen, zoolang wij sterfelijke menschen op het oog hebben; maar voor het overige zij en worde men er steeds meer

van doordrongen, dat dezelfde God, die gezegd heeft: „Die niet werkt zal ook niet eten", ons als kind reeds in de gelegenheid heeft gesteld om te leeren stamelen: „Geef ons heden ons dagelijksch brood".

Als men met al de schoone leuzen van „Eigen hulp" en „Eigen brood" begint door te vloeien, omdat men door weten en werken er achtergekomen is, hoe men ook door revolutionaire bewegingen zich zelve kan helpen, wordt het meer dan tijd, dat men terugkeert tot de belijdenis, dat het God is, die „aan allen het leven, den adem en alle dingen geeft."

Het rekenen met concurrentiegeest en egoïsme, met de gunst en afgunst der menschen blijft thans niet voldoende te zijn geweest. Bij alle overleg, sluwheid en inspanning ging men toch achteruit. En wat nu? Zal men zich nu laten voortdrijven door den geest dezer wereld om straks met geweld te nemen, wat men door inspanning van alle krachten des verstands en des geestes niet verkrijgen kon?

't Zijn drukkende tijden. Zal men intuschen voortgaan de laatste der herbergiers te helpen vullen, om dan straks als ze een nieuw schuurtje bouwen te murmureeren: „De kasteleins doen wat ze willen"? Juist die murmureers leveren niet zelden de beste bijdragen daarvoor in den vorm van vijf centen voor een borrel.

Wat een arbeider verdient moet hij verbruiken, wordt er gezegd. Het geld moet rollen: dan verdient een ander ook weer wat.

Alles wel. Maar als iemand geld uitgeeft voor iets wat hem niet nut is of misschien schade doet, dan moge hij een ander laten verdienen, maar het is dan toch ten koste van hem zelf. En wat het offereen aan den jenevergod aangaat, is het onwederprekelijk, dat iedere gave hem toegebracht een stap nader brengt tot den drankduivel, die het op rooven en verderven, op gebrek en ondergang toelegt.

En nu: voorwaarts of achterwaarts op den revolutionairen weg? Achterwaarts zeggen wij; of men zal straks in den druk der tijden met de gunst der menschen ook de genade Gods nog moeten missen.

Voorwaarts of achterwaarts in ontevredenheid en . . . herbergbezoek? Achterwaarts. Alle druk der tijden moet ons tot vootmoediging brengen. Ontevredenheid op straat make plaats voor het stille zijn in de binnenkamer des gebeds.

God alleen kan hulpe bieden, waar dezelve noodig is. Hij zal helpen den genen, die Hem uit de benauwdheid aanroepen, en ter Zijner eere wenschen te leven.

Maar Hij verhoort niet, wanneer de bedoeling van den bidder is, het ontvangene in wel lusten door te brengen.

Terug dan. Achterwaarts!

Zóo ver terug, dat ge uwen God kunt zien en Zijne gemeenschap in Christus uw harte versterkt.

H.

H. J. K."

IS DAT BEKEERING?

Een fraai geval van bekeering, onlangs in het hospitaal van Mont-de-Marsan voorgekomen wordt door de Eglise libre aldus verhaald. De Engelsche docent bij het lyceum daar ter stede werd ziek en ter verpleging overgebracht naar het hospitaal. Toen de zuster opperverpleegster vernam, dat hij protestant was, vormde zij terstond een geregeld bekeeringplan. Een der ambtgenooten en vrienden van den zieke werd aangezegd, dat hij zijn vriend niet vaker mocht bezoeken dan twee malen in de week, terwijl een katholieke Engelsche dame voortdurend zat aan het hoofdendein van het bed. De predikant Christoffan, aalmoezenier van het lyceum begaf zich, toen hij van de ziekte hoorde, naar het hospitaal, maar de zieke was op dat oogenblik zoo zwak, dat de predikant zijn bezoek tot een anderen dag verschoof. De roomsche aalmoezenier schijnt van de aanvallen van zwakte gebruik te hebben gemaakt, om den kranke te laten biechten, en de Engelsche dame, die de vrienden van het bed moest houden, vertelde met ophef, dat een afgedwaald schaap tot de kudde was teruggebracht. De zieke zelf verklaarde, dat hij zich niets wist te herinneren, maar de geestelijkheid houdt de bekeering vol. De predikant Christoffan heeft een klaacht ingediend bij het gemeentebestuur van Mont-de-Marsan, dat, naar men hoopt, spoedig en kort recht zal weten te doen.

Onder het opschrift Nationale Bedevaart naar Notre-Dame-de-Lourdes bevat de Univers de volgende advertentie:

„De Maatschappij stelt twee extra-treinen beschikbaar en de leeneming zal schitterend zijn.

„Mogen de officers der inschrijvers de zieken en de wonderen vermenigvuldigen.

„Men weet, dat de zending van duizend zieken een kapitaal vertegenwoordigt van ongeveer f 40,000.

„Deze bedevaart heeft ten doel het wonder uit te lokken der genezing van Frankrijk."

DE „KNIGHTS OF LABOR."

HAMILTON, ONTARIO, 7 Oct. De Algemeene Assembly der Knights of Labor hield alhier eene vergadering. De zitting zou twee weken duren. Het rapport van den Secretaris toonde een sterken aangroei in het afgelopen jaar. De organisatie had in Engeland een vaster voet gekregen; evenzoo in België. In de Zuidelijke Staten was er bestendige vooruitgang. De vergadering recommendede acht uren aan als een dagwerk, onaanvaardig de loonen. De loonkwestie zou zichzelf in eenige maanden tijds regelen. De vermeerdering van het lidmaatschap gedurende het jaar was 75 procent. In het jaar, eindigende 30 Juni 1885, was de groei der Orde geweest als volgt: Organizatiën, 7,041; opnieuw georganiseerd, 31; vervallen, 164; district organizatiën, 19; vervallen 2; lokale organizatiën in goede verstandhouding, 1,610 leden in geregelde orde, 104,066; achterstalligen, 7,329; totaal, 111,395; ontvangsten, 48,681 dol.; uitgaven, 39,502 dol.

De Graaf van Lynden van Sandenburg is dezer dagen in den ouderdom van bijna 60 jaren overleden, de man, de broeder die de Kappeyne-wet van 1878 in executie lei.

Een der onzen, zoo spraken wij ook, toen v. d. Bruggen ten jare 1857, alzo met de Thorbecke-wet deed.

Helaas, dat zulke mannen zich tot zulke daden lieten gebruiken.

BERLIJN.

De heer Stöcker is herkozen, maar slechts met één stem meerderheid.

DE MORMONEN.

De Mormonen hielden 7 Oct., een Conferentie te Salt Lake City. John Taylor en George Q. Cannon, hoofden der Mormonenkerk, en die zes maanden lang zich voor de burgelijke beambten hebben verborgen, korrespondeerden met de Heiligen per brief, het lezen waarvan anderhalf uur duurde. Zij begonnen met te wijzen op de werking van de Edmunds-wet; dat die bedoelt de uitroeiing van een godsdienstig beginsel; dat geen crimineel, hoe schuldig ook, zelfs geen Mormon, onder die wet veroordeeld is; zij klagen over de uitspraken van het Gerechts-hof; dat de wet van geen algemeene toepassing is gemaakt op de echtbreuk; blijvende beweren dat de hemelsche huwelijken rein en heilig zijn, en geen overtreding van het zevende gebod. Zij vermanen het volk om alle voorschriften te gehoorzamen en alle verboden na te komen; indien noodig gevangenisstraf te ondergaan voor het bezit van meer dan eene vrouw; nimmer vrouwen en kinderen te verlaten om de straf te ontgaan, gelijk sommigen gedaan hebben. Sprekende over de vervolgingen zeggen zij: „Satan heeft nooit grooter verderf in Eden tweegebracht dan deze onze vijanden in ons midden zouden willen veroorzaken, indien wij naar hunne vleierijen willen luisteren of vreesden voor hunne dreigementen."

Hun brief ademt een uitdagenden geest tegen de Regeering en is eene vermaning aan de Mormonen om standvastig te blijven in den strijd tegen de Edmunds wet.

Al de sprekers pleitten voor de veelwij-verij en drongen er bij het volk op aan om de wet te trotseeren in de beoefening van hunne hemelsche huwelijks-verbintenissen.

Mr. Caine, Congres-lid der Ver. Staten, beloofde alles te doen wat in zijn vermogen was om de vervolging door het Congres te doen ophouden. Hij zeide, dat terwijl hij een Vertegenwoordiger is van al het volk in Utah, hij het inzonderheid is van de Heiligen der Laatste Dagen. Nimmer, zegt de berichtgever, is het Mormonisme stouter geweest dan thans. De niet-Mormonen in Utah merken dezen brief aan als een spijker in de doodkist van het Mormonisme.

SALT LAKE, UTAH. — Vijf polygamisten werden eenige dagen geleden gevonnisd. Allen weigerden te beloven de wet te gehoorzamen, en werden veroordeeld in de volle straf die de wet toelaat, n.l. zes maanden in de gevangenis en 300 doll. boete.

In den Tabernakel hield de Apostel, Heber J. Grant de volgende rede: „Wee den Rechter die in het Derde District Court op den rechterstoel zit. Wij willen zijne verguizing niet veel langer meer verduren. Hij kan geen eerlijke mannen straffeloos beledigen noch dengdizame vrouwen smaden door hen bijzitten en bastaarden te noemen," (ofschoon hij zichzelf eenige Zondagen bastaard genoemd had en zich daarop beroemde.) De Apostel prees met veel warmte de broeders die weigerden om zich aan de wet te onderwerpen, en zeide dat het Hof maar zijn best moest doen. Hij ging voort met te zeggen: „Rechter Zane heeft zich in zijne handeling een bloedaard betoond en iemand die den naam van mensch niet waard is, en verachting zal op hem en zijne kinderen rusten. Bedenk dat er paal en perk aan alles is, en die grenslijn moet spoedig bereikt worden." Zijne opmerkingen werden door luide „Amen's" begroet. (de Hope).

DE OOSTERSCHE KWESTIE

staat nog op het doode punt.

Een tegenhanger van onze Tweede Kamer, misschien ook wel van de Regeering. Ook zij houdt de zaken loopende.

Wij vragen echter of 't niet onbillijk is iets anders van haar te begeren. Zoo wij 't ons goed herinneren, dan houdt Heemskerk nu slechts de tengels, omdat niemand ze aangrijpen kan of durft en heeft hij ook later nog gezegd, dat hij wel heengaan wil, indien men maar zegt, dat men dat verlangt. Eerlijk moeten wij echter erkennen, dat men meende hem niet te kunnen mis-sen. Wel treure, ja allertreure, maar de zaak is niet anders!

INGEZONDEN.

Aan Ds. NEDERHOED.

Hooggeachte Broeder!

Niet om het laatste woord te hebben, evenmin uit bemoeizucht, maar om het belang der zaak is het, dat ik zoo vrij ben nog een enkel woord te schrijven over uw antwoord op mijn vraag in No 39 der Bazuin: waarom er ditmaal geen verzoek om biduur voor de Synode te houden aan de gemeenten onzer Kerk is gedaan.

Uw antwoord is, naar mijne bescheiden meening, niet, zoals het behoort. Het bevestigd mij althans niet. Liever had ik aanstonds antwoord op mijn schrijven gehad, dan het door aandrang van eenen anderen broeder en wel bij wijze van notering te ontvangen. Ge waart dit, dunkt mij, aan een medebroeder in de bediening verplicht, temeer daar ik inlichting vroeg omtrent eene zaak, waarover velen met mij gaarne inlichting zouden willen ontvangen.

En wat nu de zaak zelve betreft, Gij

ontkent, dat de vraag om antwoord aan u gericht was. Dit kan ik niet toestemmen. Wel was mijn verzoek in de eerste plaats gericht aan den Redacteur, maar antwoord werd gevraagd van de »Synodale Commissie of van degenen, op wie de taak om biduur te vragen ook rust." Bescheidenheidshalve had ik mijn eigen naam en ook dien van U verzwegen. En omdat ik wist, dat er in uw lastbrief geen letterlijke bepaling staat om biduur te vragen, heb ik geschreven: »op wie de taak ook rust." En die rust, ik blijf het nog meenen — op de Synodale Commissie.

Daar Gij dit nu in uw antwoord aan Br. Verschoor (zie Bazuin No. 44) ontkent, moet ik ten dezen opzichte van U in gevoelen verschillen. Hoewel het verzoek uitgaande van de Synodale Commissie om biduur te houden, niet letterlijk in uw lastbrief te lezen staat, toch staat het er, dunkt mij, ingewikkeld wel. Immers er staat, art. 6, laatste volzin: De Commissie wordt gemachtigd om in eenig dagblad, al hetgeen zij noodig acht, officieel ter kennis der gemeenten te brengen. Nu achtte de Syn. Commissie het, ik meen altijd, noodig om biduur aan de gemeenten te vragen, uitgezonderd voor de laatste gehoudene Synode. Mij dunkt: zonderling verschil van uitlegging van den lastbrief der Commissie.

Maar dat verschil daar gelaten, erger is, dat, zoo de kerkelijke besturen het niet voorkomen, er geen biduur meer staat gevraagd te worden, want de Syn. Commissie zal, tenzij zij tot eene andere opvatting van hare taak komt, het niet meer doen. Maar mag ik vragen, wie zal 't dan doen? Niemand toch zal zich vermeten te doen, wat de Syn. Commissie, meen ik, altijd deed. Dat zou immers toch bemoeien zijn met eens anders doen? Doet echter de Syn. Commissie het niet, of wordt er niemand toe aangewezen, dan is het biduur vragen gedaan en het biduur houden, gelijk gebleken is, bij velen ook. Wij hopen, dat de Kerkeraad er dan notitie van zullen nemen, en deze zaak ter plaatse zullen brengen waar ze behoort, opdat het biddend samenleven van geheel onze Kerk met hare hoogste Vergadering niet verbroken worde.

Gebeurde dat onverhoopt niet, en durft de Kerk het aan, zonder biduur Synode te houden, dan zal de Kerkeraad van Maasland er in berusten, doch het diep betreuren; goedkeuren echter nooit.

Maar wij meenen te mogen hopen, dat de behoefte er aan, steeds levendig zal gevoeld worden.

U dankzeggende voor de vele en groote diensten door U aan onze Kerk bewezen, hoop ik dat U mijn geschrift niet aanmatigend zult vinden en verklaar ik tevens, dat dit mijn laatste woord over deze zaak zal zijn.

Na minzame groete noem ik mij hoogachtend, Uw medebroeder in de Bediening des Heiligen Evangeliums onzes Heeren.

Maasland 6 Nov. 1885.

E. VAN DE KAMP, v. d. M.

Geachte Redactie!

Mag ik U beleefdelijk een plaatsje verzoeken voor onderstaande regels, onder de ingezonden stukken van Uw blad?

Zooals velen bekend is, zijn er in verschillende garnizoenplaatsen van ons Vaderland, Militairen Tehuizen, waar de jongelingen, die hun ouderlijke woning moeten verlaten, in den vrijen tijd, eenigzins eene tegemoetkoming vinden, voor wat zij missen moeten. Er is nog menige garnizoenplaats, waar geen Tehuis voor Militairen is, er dient dus die zaak algemeen gesteund te worden. Eenige vrienden hebben daarom een bond gevormd, onder den naam van Ned. Mil. Bond, dat zich ten doel stelt: de bestaande Tehuizen te steunen, nieuwe te helpen oprichten en alles te doen wat het geestelijk en zedelijk gehalte der militairen kan verbeteren. — Deze zaak behoeft echter grooten steun van gebed en geld en — zou er één geloovige in ons Vaderland zijn, die niet een bijdrage tot dat doel zou willen geven? Steller dezes noodigt alle Chr. gemeenten uit, om aan die zaak mede te werken; zoowel dorpen als steden, daar er geen vlek in ons Vaderland is, of het levert jongelingen aan het leger. Daarom doet hij het volgende voorstel:

In elke gemeente vorme zich een kring, die zich ten doel stelt, bij Vrienden en Vriendinnen van het Godsrijk, eene contributie per week van 1, 2 of 5 cent of per maand een te stellen bedrag te verkrijgen, om door die gelden den Ned. Mil. Bond te steunen. Voor de stad Utrecht stelt hij zich reeds beschikbaar en zal het hem een aangename taak zijn boven bedoelde gelden per 8 maanden te ontvangen en wel in Maart; Juni; September en December, om in de »Nederl. Krijgsmantel" (orgaan van den Bond) te worden verantwoord, die telkens de volgende maand uitkomt. Van dat nummer wordt aan elken kring, die geld zendt, een expl. gezonden. — Verdere inlichtingen geeft gaarne:

Uw U Dw. Dr. in Christus
E. R. BOAS.
Oud-militair.

Utrecht October 1885.
Schoutenstraat G. 138.

Het Hoofdbestuur van den Ned. Mil. Bond heeft van bovenstaand voorstel kennis genomen.

Namens dat Bestuur

Jh. W. VON WRANGLER AUF
LINDENBERG, Voorz.
J. G. H. SCHOCH Seer.

Utrecht October 1885.

VEREENIGING VOOR GEREFT. SCHOOLONDERWIJS.

Nieuw lid.

Heerjansdam.
Arie van 't Hof, contrib. . . . f 2.—

J. NEDERHOED,

Penningm.

Middelstum, 9 Nov. 1885.

„FILIPPUS"

Wij vestigen de aandacht op de gelegenheid, welke er bestaat, om ongemerkt aan een afgedwaalden of ouden vriend geregeld trakaten te doen toekomen. Men heeft namelijk, als men dat wenscht, slechts bij den penningmeester, *Ds. E. Kropveld te Minnerts- ga* in te teekenen onder zijn eigen naam, met het verzoek, om aan den Uitgever den naam van den »vriend" te zenden.

HET BESTUUR.

BOEKAANKONDIGING.

Een getuige van de liefde des Heeren.
Mededeelingen aangaande het gezegende ziek- en sterfbed van mijn zoon. — Amsterdam, Hoveker & Zoon.

Zoo luidt de titel van 'tgeen een Moeder meldt van het heengaan van haar kind naar gindsche gewesten, waar geen leed meer treft en God zelf alle tranen van de oogen afwischet.

Een pendant van de 12-jarige Marie, heette het in ons binnenste.

Lezende kregen wij moeder en kind op 't innigst lief en zeggen met haar: »O, dat toch allen kwamen en zalig werden, dat toch allen uit de bron des levenden waters wilden drinken."

Wij kennen haar niet, maar wenschen dat deze regelen haar zullen bereiken en mijn dank en broedergroet in Christus overbrengen.

Zegene de Heere deze zoo schoone geschiedenis aan veler hart.

A. BRUMMELKAMP.

Cham's zonen. De zending in West-Afrika geschiedt door H. Dijkstra. Met een woord vooraf v. d. Zending-director, J. H. Donner met platen en een kaart. Prijs 90 Ct., per 50 ex. à 60 Ct., per 100 ex. à 50 Ct.

Met zeer veel genoegen lezen wij dit boekje van 140 pag. In eenvoudigen doch aantrekkelijken stijl schetst het ons den diep treurigen toestand, waarin de bewoners van West-Afrika leven, maar ook hoe de Heere vooral in de laatste jaren een deur der hoop heeft geopend. Het is waarlijk een boeiende, aangrijpende beschrijving, gelijk onze Zendingen-director zegt. Niet alleen de zendingsvrienden, maar ook anderen zullen er met groot genoegen en, naar wij vertrouwen — met vrucht kennis mede maken.

NOORDTJLI.

De Alpenhoren. Een Wekstem uit Davos, door J. P. Hasebroek. Amsterdam, Hoveker & Zoon. Uitgegeven door de Vereeniging tot bevordering van Christelijke lectuur.

Dit boekje, 93 bladzijden groot, is uit het Hoogduitsch vertaald door Ds. J. P. Hasebroek, met eene inleiding van 20 bladz. van zijne hand. Het bevat treffende en leerrijke herinneringen uit het leven van den predikant Ludwig te Davos-Frauenkirche. We bevelen het zeer ter lezing aan. Het noemen der titels van hoofdstukken als: »Ik heb geen lust aan den dood der goddeloozen enz."; »Als een vuurbrand uit het vuur gered", geven reeds een indruk van den inhoud. Mogen nog meer zulke geschriften uit de pen vloeien van den onvermoeiden, grijzen prediker, schrijver en dichter.

C. M.

BRITSCHE EN BUITENLANDSCHE BIJBELGENOOTSCHAP.

Voor de verspreiding van Gods Woord over de gansche aarde in dank ontvangen: Coll. in de Zaal Chr. Belangen te

Kampen
Coll. Chr. Ger. Gem. te Drachten . . . f 36.40
» » » Minnerts- . . . 7.25
» » » Franeker . . . 18.12
» » » Harlingen . . . 28.75
» » » Enkhuizen . . . 21.05

Ds. de Vlieger, te Welsrijp van de In- en Uitw. Zending . . . 6.—
Coll. Chr. J.-Vereeniging te Ureterp . . . 2.20

Het is mij een behoefte des harten den leeraren der verschillende gemeenten als ook den velen vrienden en de Christelijke Jong-Vereen. in Friesland en te Kampen, mijnen hartelijken dank te betuigen voor de liefde en belangstelling aan Broeder de Geus op zijne reis bewezen. De Christenen van verschillende richtingen hebben ook in ons land als elders getoond, dat zij in de verspreiding van Gods Woord over de gansche aarde het eens zijn, en gaarne met hunne gebeden en gaven ons willen steunen.

Ik beveel Br. de Geus op zijn verdere tochten in het belang van ons zeer uitgebreid en in den tegenwoordigen tijd zoo allergeachtigst werk ten hoogsten aan.

H. GRELLINGER.

Britsch en Buitendl. Bijbel-
genootschap.

HET PROV. CHR. GER. WEESHUIS TE MIDDELHARNIS.

Onder dankbetuiging deel ik mede te hebben ontvangen voor de Weezen: Van de gemeente te Alpen a/d Rijn

van een Collecte in de Kerk . . . f 23.01
Van E. de H. te Rijnsburg . . . 2.—
Van Mej. H. J. D. te Deutchenheim, voor eene versnapering . . . 4.—

's Heeren zegen ruste op gaven en gevers.

De Directeur v/h Weeshuis.

H. SCHOONEJONGEN, JACOBB.

„MILITAIRE TEHUIS" TE 'S BOSCH.

In hartelijken dank ontvangen: Door K. Nierop te Andijk gecoll. op de Chr. Jongelingsv. aldaar . . . f 2.50

Vermindert de belangstelling voor ons Militair Tehuis? Als de staat der kas in

dezen mijn thermometer moet zijn, dan ziet het er waarlijk bedroevend uit. Doch, dit kan niet zijn. Daarvoor ligt toch het belang van onze dienstdoende jongelingen ons te na aan het hart? En daarom blijven we hopen, dat het spoedig met onze kas wel weer beter zal gaan.

Namens het Bestuur,
Js. VAN DER LINDEN.

's Bosch. 10 Nov. '85.

Vereen. tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders.

In dank ontvangen door Ds. J. C. Balhuizen: De Coll. van de C. G. Gem. te Scharnegoutum, als Corporatie, volgens Art. 5 der Statuten . . . f 16.—

Tot INLICHTING diene:

a. dat alle coll., contrib., giften enz. behooren gezonden te worden aan den 1^{en} Penningmeester, den heer W. VAN OOSTERWIJK BRUIN te Zeist.

b. dat de derde Serie der Leening reeds is opengesteld, met storting 1 Mei '86, op bekende voorwaarden, en bij de bekende adressen. L. L.

Kampen, 10 Nov.

VEERE, 4 November 1885. In den namiddag van dezen dankdag trad voor onze Gemeente op de heer M. de Jonge, Jz. uit Goes, om op verzoek van den kerkeraad te spreken over de vereeniging tot christelijke verzorging van krankzinnigen in Nederland. Na een inleidend woord van onzen Leeraar, bepaalde ons de Spreker bij den grondslag der Vereeniging, uitgedrukt in Art. 2 der Statuten; bij de gebreken onzer Rijkskrankzinnigengestichten; bij de velerlei oorzaken van krankzinnigheid en gaf eene korte schets van de plannen voor het op te richten gesticht. Na eindelijk een hartelijk woord tot steun der Vereeniging in gebed en gave te hebben gesproken, sloot onze Leeraar de vergadering met dankzegging. Dat de Heere deze aangename en boeiende voordracht met Zijnen zegen achtervolgen is de wensch van den Kerkeraad.

J. VAN DER KLEIJN, Scriba.

CORRESPONDENTIE.

Wegens de vele stukken en opgaven die urgent zijn, moeten wij veel tot een volgend No. laten wachten, tot zelfs de Schrift-beschouwing van v. A.

RED.

ADVERTENTIE.

Door Gods goedheid mochten wij op Zondag 8 November j.l. onze 25-jarige Echtevereeniging herdenken.
MARTINUS BOSMAN en
JOHANNA LOUTER.
Rhoon, 12 November 1885.

Ondertrouwd:

J. W. GUNST,
beroepen Pred. te Brouwershaven,
en
W. M. LE GROM.
Kampen, 5 November 1885.

Getrouwd:

G. H. TOEBES
Pred.
en
N. VAN TRIGT,

die, ook namens wederzijdsche familie, hunnen hartelijken dank betuigen voor de vele belangstelling bij hun huwelijk ondervonden.

Utrecht, 5 November 1885.

Getrouwd:

G. VAN HALSEMA,
Ber. Pred. te Gees
en
W. GUNNINK,

die, mede namens wederzijdsche familie, hunnen hartelijken dank betuigen voor de blijken van belangstelling, zoo vóór als bij de yoltrekking van hun huwelijk ondervonden.

Door 's Heeren goedheid voorspoedig bevallen van een welgeschapen Zoon: G. B. SCHOEMAKERS, geliefde Echtgenoot van

J. VAN HAERINGEN,

V. D. M.

Vroomshoop, 4 November '85.

Door 's Heeren goedheid voorspoedig bevallen van eene Dochter: D. DAL-
HUIJSEN, geliefde Echtgenoot van

J. JANSMA.

Zwolle, 9 Nov. 1885.

Voor de meest hartelijke bewijzen van belangstelling en liefde van vrienden en vriendinnen binnen en buiten Leiden, bij gelegenheid van ons huwelijk ontvangen, betuigen we langs dezen weg onzen innigen dank.

J. ROBERT,

ber. pred. te de Lier.

J. N. ROBERT—BEUKER.

Leiden, 11 Nov. 1885

De commissie der bijz. school te Wildervank vraagt een

KWEEKELING.

Salaris naar bekwaamheid. Aangifte voor den 1 December bij den hoofdonderwijzer

K. OLTHOFF.

W. SCHERPENZEEL,
veehouder te Portenge, bij
Breukelen, vraagt een flinke

Boerenmeid,

die goed kan melken, om in den loop dezer maand in dienst te treden. Godsdienst Chr. Gereformeerd. Brieven franco.

Boekverkoop

door en ten huize van den Boekh. P. BEIJER te Groningen, op Maandag 23 Nov. 1885 en volgende dagen, de bibliotheken van drie Predikanten, van een Rijksontvanger, Letterkundige en Medici, volgens Catalogus, meer dan 5000 Nos., à 10 Cent te ontbieden.

Bij ZALSMAN te Kampen verschijnt:

PAULUS' EVANGELIE,

DOOR

J. VAN ANDEL.

345 bladz. f 1.90.

„Zijn al de geschriften van v. Andel paarden van groote waarde, dit is een juweel van het zuiverste water, nadeemaal ik niet weet, dat Paulus ooit zóó is behandeld."

Vroeger verscheen van denzelfden schrijver:

Van Adam tot Abraham . . . f 1.25
De Mozaïsche Wet . . . „ 1.25
De Kleine Profeten . . . „ 2.—
De Morgenstond van Jezus' leven „ 1.—
Jezus Leer . . . „ 1.50

Prijsvermindering

van het voortreffelijke werk:
Land- en Volkenkundig

WOORDENBOEK

der Heilige Schrift.

Door P. A. v. d. BERGH,

MET EENE VOORREDE VAN

Dr. J. H. GUNNING JR.

Prijs tot heden f 3.—

Zoolang de voorraad strekt wordt het tegen

Postwissel à f 1.25,

waarop men vermeldt: „v. d. Bergh," thans alom franco toegezonden door den Boekhandelaar

H. BULENS,

te Winterswijk.

Groote sortering nieuwe stoffen voor

Heeren- en Kinderkleeding.

Demisaisons.
Winterjassen.
Chamber Cloacks.
Jachtvesten.
Reisdeken.
Handschoenen.
Tricot Ondergoed.

L. DE VRIES Hzn.

Groningen, bij de A-Kerk H. 134.

KERSTFEEST!!!

Vraag de fondstijst van KERSTGOED van den Uitgever JAN MAAN te Delfzijl; daarop komen voor mooie, degelijke en goedkope boekjes voor uitdeeling. Nog iets: Voorhanden aardige Kerstboekjes in 24 soorten voor f 2.25 per 100, dat is nog geen halve stuiver het stuk.

BIJ J. B. WOLTERS TE GRONINGEN IS VERSCHENEN:

Zah n, Bijbelsche Geschiedenissen, 45e duizend (400 bladzijden) à f 1.00,

25 exempl. à 80 cent, 50 exempl. à 60 cent, 100 exempl. à 50 cent.

Zah n, Geschiedenis der Christelijke Kerk, 14e druk, per exempl. 80 cent,

25 exempl. à 50 cent, 50 exempl. à 40 cent, 100 exempl. à 30 cent.

Bij H. BUSKES, te Utrecht, is verschenen de eerste Aflevering van de

Verzameling van Leerredenen,

waarin vertoont wordt uit verscheidene Texten: De afgezakte, kranke en kwijnende staat der Geloovigen voornamelijk in dezen Tijd, tot Overtuiging en Beschaminge over hunne Ongestalte. Vervolgens de Geloovigen, daarvoor met smerte aangedaan, en Begeerig naar Herstellinge, in welke hunne innige begeertens voorgesteld, en de Zwaarigheden, die zij ontmoeten en hen dikwerf onvrijmoedig maken, geopert en opgelost worden. Eindelijk hunne Herstellinge, en de Werkzaamheid hunner Ziele als Herstelde en in hun voorig Element gebracht.

Verklaart en toegepast door:

ALEXANDER COMRIE.

Vermeerderd, met een Beschouwing van het Character van Samuel, of Leerreden over Sam. XXV: 1, ter Gedagtenis van het overlijden van wijlen den WelEd. Gestr. Heer

CORNELIS VAN SCHELLINGERHOUT.

Onveranderde Uitgave naar 1758.

Compleet in 9 à 10 Afleveringen à 25 Cents.

Stoomdruk van Laurens van Hulst te Kampen.

Onovertroffen pakketten.

Pakket Kerkboek.

1 prachtig in leer gebonden kerkboek, verguld op snee. N. T., Ps., Catech. en Formulieren.

2 Leerredenen van Spurgeon.

1 keurige griffel- en pennendoos.

1 nette kinderspaarpot.

1 St. Nicolaas cadeautje voor kinderen.

Honderden pakketten kerkboek zijn verkocht. Het is ook spotgoedkoop.

— Is 't niet naar genoeg zend het vrij onder rembours terug. — Nu nog iets; een pakket dat boer en burger, predikant en onderwijzer, ja ieder dezen winter moet gebruiken

Het is het beroemde Schrijfpakket:

1 deutsche lei, 2 flinke schrijfbuizen, 25 vel best postpapier met 25 beste witte enveloppes, 1 aanteekeningboekje, 2 prentboekjes, 1 pijp lak, 1 pennehouder, 1 faberpotlood, 1 stuk zeep, 25 vel best schrijfpapier groot formaat, 1 flacon inkt, 1 sponzodoos met spons, 10 beste stalen pennen, 1 stuk gom. Neem nu een postwissel, zend die met f 1.25 (hoe goedkoop toch) aan

T. v. d. PLOEG Jz.,

Steenwijk. Boekh.

P.S. Op den postwissel alleen te schrijven pakket Kerkboek of Schrijfpakket.

Bij G. M. KLEMKER te Goes is verschenen Af. 1 van den 6en Jaargang van

„Paulus". De Zendingsvriend.

Geïllustreerd

Maandschrift voor Jong en Oud, onder redactie van

B. H. A. N. S.

Verscheijnt maandelijks in een afl. van 16 pag., iedere afl. voorzien van 2 plaatjes.

„PAULUS" zal bevatten: Verhalen uit de Zendingswereld en het leven van bekende Godsgetuigen. — Bijdragen uit den strijd der Hervorming. — Verhalen uit het dagelijksch leven. — Een en ander over België.

Prijs per Jaargang f 1.50.

„Ik hoop dat mijn woord er iets toe bijdragen zal om „Paulus" een plaats te doen vinden in menig huis, waar het tijdschrift nog geen plaats had. In „Paulus" zullen onze kinderen voedsel vinden, degelijk voedsel.

(Christelijk Volksblad van 24 Oct.)

„Ook ouderen zullen dit tijdschrift met genoegen lezen. We bevelen de uitgave met vertrouwen aan. Goedkoop is het zeker."

(Standaard 23 Oct.)

Proef-afl. worden gaarne op aanvraag toegezonden.